

ES LIFE Programas projekts
"Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības
un apsaimniekošanas optimizācija"
(LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature)

Efektīva nacionāla līmeņa kompensāciju modeļa izstrāde bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas efektivitātes uzlabošanai

Santa Pāvila
LLKC

08.08.2024

Darba uzdevums

- ▼ Iegūt datus un veikt secinājumus par to, vai esošās atbalsta maksājumu sistēmas ietvaros īpašniekam veidojas pietiekams stimuls saglabāt BVZ, kā arī apzināt veidus, kā ar izmaiņām kompensāciju sistēmās būtu iespējams veicināt BVZ apsaimniekošanu un saglabāšanu.
- ▼ Darba uzdevums ietver analīzi par Latvijas lauku attīstības programmas periodu 2014.-2020. gadiem, kā arī pārejas periodu 2021.-2022. gadiem un Latvijas Kopējās lauku politikas stratēģisko plānu 2023.-2027. gadiem, salīdzinot abu programmu nosacījumus pieejamo datu robežās.

Būtiskākās atšķirības KLP 2023.-2027. no iepriekšējā perioda LAP

- ✓ Augstākas kompensāciju likmes
- ✓ Samazināta minimālā platība, lai varētu pieteikties uz atbalstu
- ✓ Iespēja kombinēt zālāju biotopu un putnu dzīvotņu klases, saņemot maksājumus par abiem veidiem
- ✓ Elastīgāki nosacījumi zālāju apsaimniekošanā
- ✓ Var saņemt arī citus atbalstus (BLA)
- ✓ Var pieteikt tikai zālājus, kas atbilst 9. LLVS standartam (līdz šim)

Iespējamo atbalsta kombināciju modeļi un to analīze

1. Konvencionālā saimniecība ar BVZ bez dzīvniekiem.
2. Bioloģiskā saimniecība ar BVZ bez dzīvniekiem
3. Konvencionālā saimniecība ar BVZ ar dzīvniekiem.
4. Bioloģiskā saimniecība ar BVZ bez dzīvniekiem

Secinājumi par aprēķinu modeļiem

- ▼ Iepriekšējā periodā bioloģiski saimniekojot, ja nebija lauksaimniecības dzīvnieki, par ilggadīgo zālāju ar 710 kodu, kas neatbilda BVZ, kopējie atbalsta maksājumi bija zemāki nekā par BVZ.
- ▼ Ja bioloģiskajā saimniecībā bija dzīvnieki, tad par ilggadīgo zālāju ar 710 kodu maksājumi bija augstāki nekā par BVZ, kas bija bez klases vai atbilda 1. klasei, bet zemāki par 3. un 4. klases zālājiem.
- ▼ 2023. -2024. periodā bioloģiski saimniekojot gan ar, gan bez dzīvniekiem par BVZ zālājiem var saņemt augstākus atbalsta maksājumus nekā par zālājiem ar 710. kodu, kas nav ES nozīmes zālāju biotopi.
- ▼ Tomēr, veicot aprēķinus konvencionālajās saimniecībās, tajos zālāju apsaimniekošanas modeļos, kas iekļauj ieņēmumus no produktīvajiem dzīvniekiem no ilggadīgie zālāji ar 710 kodu, kas nav BVZ, varēja iegūt augstākus kopējos ieņēmumus (atbalsti + BS no dzīvnieka) nekā no BVZ. (Pie nosacījumiem, ka tiek turētas ekstensīvi audzētas slaucamās govīs)
- ▼ Savukārt bioloģiskajās saimniecībās ieņēmumi no dzīvniekiem no zālājiem ar 710 kodu, kas nav BVZ ir kopējie ieņēmumi ir zemāki nekā no zālājiem, kas ir BVZ.
- ▼ Kopējie ieņēmumi (atbalsti + BS no dzīvnieka) no kultivētiem zālājiem ar kodu 720 gan konvencionālajās, gan bioloģiskajās saimniecībās bija augstāki nekā no BVZ.

Apstiprinātās BDUZ platības, izmaksātās atbalsta summas un pieteikumu skaits 2015.-2024. gadu periodā (LAD dati)

Gads	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Apstiprinātā platība, ha	34865	34858	36572	37029	40310	42847	43979	44466	44300
Pieteikumu skaits	3879	3992	4076	4628	5239	5779	5942	6025	6078
Izmaksātais atbalsts, tūkst. EUR	2061	2233	2532	3120	3750	4213	4574	4656	X
Vidēji izmaksātais BDUZ atbalsts, EUR/ha	59	64	69	84	93	98	104	105	X
Vidējā BVZ platība uz 1 pieteikumu, ha	9	9	9	8	8	7	7	7	7

Apstiprināto BDUZ platību sadalījums pa klasēm 2023.-2024. gadu periodā (ZM dati)

Zālāju biotopu klase	KLP SP mērķis	2023. gads, ha	2024. gads, ha
1. klase	30 000	19 300	21120
2. klase	17 000	11 221	11998
3. klase	10 000	5582	6015
4. klase	5 143	364	437
5.klase	5000	4015	4781
6.klase	2000	3651	3766
Kopā, ha	69143	44134	48117

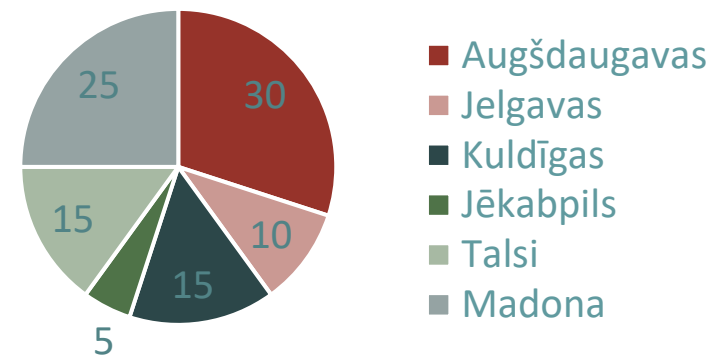
Lauksaimnieku aptauja par BVZ uzturēšanu

Respondentu skaita sadalījums pa novadiem, %, n=20

Mērķis: novērtēt vai pašreizējā atbalsta maksājumu sistēma biotopu zālāju uzturēšanai ir optimāla un iegūt ieteikumus nepieciešamiem kompensācijas maksājumiem vai atbalstam zālāju biotopu saglabāšanai un uzturēšanai

▼ Aptaujas tēmas:

- lauksaimnieku informētība par atbalsta nosacījumiem, izmaiņu vērtējums
- pasākumi, kas motivētu saglabāt/ paplašināt zālāju biotopu platības

Respondentu saimniecību struktūra pēc kopplatības un BVZ platības, %

Platība	Īpatsvars pēc kopplatības, %	BVZ īpatsvars no kopplatības, %
0-10 ha	45	20-100
11-50 ha	40	3.-31
51-100 ha	10	4.-9
> 101 ha	5	3

Aptaujas kopsavilkums/ieteikumi

- ▼ 4% no respondentiem ir atteikušies saņemt atbalstu un turpmāk nepieteiks platību uz BDUZ atbalstu (veselības dēļ, nav ekonomiski izdevīgi u.c. iemesli)
- ▼ Lauksaimnieki par atbalsta saņemšanas nosacījumiem lielākā daļa ir informēti, trūkst informācija par zālāju atjaunošanas pasākumiem un projektiem.

Ieteikumi biotopu zālāju uzturēšanai:

- Mainīt aktīvā lauksaimnieka kritēriju, jo bieži nevar nodrošināt prasības
- Tā kā bieži zālāju biotopu apsaimniekotājiem nav ieņēmumu no lauksaimnieciskās ražošanas, mainīt nosacījumus lai varētu saņemt dīzeļdegvielu ar samazinātu akcīzes nodokļa likmi.
- Zālāju biotopu platības iekļaut ar ražošanu nesaistītās platībās, kas jānodrošina 4% no aramzemes
- Papildus atbalstu ganāmpulka uzturēšanai zālāju noganīšanai
- Nav pieejamas zemes, lai papildus vēl apsaimniekotu potenciālos biotopu zālājus

Secinājumi un ieteikumi (1)

1. Normatīvo aktu sagatavotājiem iestrādāt ieteikumu ar iespēju atbalstam pieteikties ar 0. klases bioloģiski vērtīgajiem zālājiem, kas vēl nav atzīti par ES nozīmes zālāju biotopiem. (Procesā)
2. Zemkopības ministrijai ieteikums pārrēķināt atbalsta kompensāciju likmes atbilstoši ekonomiskajai situācijai uz nākamā plānošanas perioda sākumu, jo zālāju apsaimniekošanas izmaksas visu laiku paaugstinās.
3. Jāsaglabā iespējas atbalstus savstarpēji kombinēt.

Secinājumi un ieteikumi (2)

4. Lauku atbalsta dienestam veikt potenciālo BDUZ atbalsta saņēmēju informēšanu par papildu iespējām, jo vēl joprojām daļa nezina, ka ES nozīmes biotopus un putnu dzīvotnes tagad var kombinēt ar bioloģiskās lauksaimniecības atbalstu. Šobrīd LAD EPS sistēmā ir paziņojumi par īpašumā esošajiem uz atbalstu tiesīgajiem zālājiem, bet ne visi tam pievērš uzmanību. LLKC, sniedzot lauksaimniekiem konsultācijas, informēt par atbalsta saņemšanas iespējām, kā arī izmaiņām birokrātiskā sloga samazināšanā.
5. Zemkopības ministrijai mainīt nosacījumus, paredzot iespēju pieteicējiem, kuriem ir ļoti mazas BDUZ atbalstam atbilstošas platības, piem., līdz 0,5 ha kopā saimniecībā, atļaut pieteikties neapmeklējot apmācības, jo tas dažreiz attur potenciālos atbalsta pieteicējus.
6. Zemkopības ministrijai veikt grozījumus normatīvajos aktos: 1) nosakot izņēmumu aktīva lauksaimnieka nosacījumu izpildē attiecībā uz saimniecības BDUZ platību, 2) par BDUZ platību nepieprasīt ieņēmumus no lauksaimnieciskās ražošanas, lai saņemtu dīzeļdegvielu ar samazinātu akcīzes nodokļa likmi.

Secinājumi un ieteikumi (3)

7. Jāsaglabā elastīgums zālāju apsaimniekošanas nosacījumos kā atpūtas gads vienu reizi saistību periodā. Iespējams no prakses var ieviest vēl citus atvieglojumus apsaimniekošanā.
8. Atbalsts pašvaldībām, lai nodrošinātu pieejamus zāles plaušanas un novākšanas pakalpojumus un biomasas savākšanas un kompostēšanas vietas. Veidot informācijas apmaiņu starp zaļmasas vai ganību nodrošinātājiem un pieprasītājiem. Piedāvāt saimniecībām veidot mobilos ganāmpulkus apzinot noganīšanas platības konkrētā pašvaldībā.
9. Saglabāt un stimulēt atbalstu ganāmajiem zālēdājiem dzīvniekiem.

ES LIFE Programmas projekts
"Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības
un apsaimniekošanas optimizācija"
(LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature)

Paldies par uzmanību!

latvianature.lv

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

DAUGAVPILS
UNIVERSITĀTE

